

تجلی عرفان و ولایت در قیام امام حسین (ع)

موسی رحیمی نژاد

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / شماره: ۶۶۴۸۰۸۸۲

تجلی عرفان و ولایت در قیام امام حسین (ع)

تالیف: موسی رحیمی نژاد

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه آرا: منیر السادات حسینی

چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۵۱۸-۲

قیمت ۳۶۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

سرشناسه : رحیمی نژاد، موسی، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور : تجلی عرفان و ولایت در قیام امام حسین (ع) / موسی رحیمی نژاد.
مشخصات نشر : تهران : آوای نور، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری : ۲۰۰ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۵۱۸-۳
وضعیت فهرست : فیبا
نویسی یادداشت :
کتابنامه: ص. [۱۹۳] - ۲۰۰.
موضوع : حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ ق.
موضوع : Hosayn ibn 'Ali, Imam III , ۶۲۵-۶۸۰ :
موضوع : واقعه کربلا، ۶۱ ق -- فلسفه
موضوع : Karbala, Battle of, Karbala, Iraq, ۶۸۰ -- Philosophy :
موضوع : عاشورا-- فلسفه
موضوع : Tenth of Muharram-- Philosophy :
رده بندی کنگره : ۵/۴۱BP
رده بندی دیویی : ۹۵۳۴/۳۹۷
شماره : ۵۷۶۶۳۶۶ :
کتابشناسی ملی

تشکر و سپاس بی پایان مخصوص (الله) پرورگار جهانیان است

زیرا

” خدایا ” تو را عاشق دیدم و غریبانه عاشقت شدم.

تو را بسیار بخشنده یافتم و گناه کار شدم.

تورا وفادار دیدم و بی وفایی نمودم ولی هر کجا که رفتم سرشکسته به سوی تو

بازگشتم.

تو را گرم دیدم و در سردترین لحظات زندگی به سراغت آمدم.

اما...

تو مرا چه دیدی که همچنان بخشنده و توبه پذیر و مشتاق بنده ات ماندی.؟؟؟

تقدیم به امام حسین (ع) و یاران با وفایش

انسان کاملی که عرفان نظری را در وادی شناخت (صحرای عرفه) و عرفان عملی را در وادی عشق (صحرای کربلا) به نمایش گذاشت .

تقدیم به یار باوفای مولا علی (ع) عمار بن یاسر(ع)

انسانی که زرق و برق دنیا او را شیفته خودش نکرد تا بتواند در قربانگاه عشق (صفین) شربت شهادت بنوشد .

تقدیم به روح جانباز هشت سال دفاع مقدس کربلایی محمد کریم عارف

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل نخست: امام حسین (ع): زندگی و زمانه امام	۱۵
۱- ولادت امام حسین (ع).....	۱۵
۲- صلح امام حسن (ع) و امامت امام حسین (ع).....	۱۷
۳- تحولات سیاسی و مذهبی دوران معاویه.....	۱۸
۴- خلافت یزید و بیعت نکردن امام.....	۲۲
۵- امام حسین (ع) در مکه.....	۲۵
۶- خروج از مکه و عزیمت به کوفه.....	۲۷
۷- عاشورا.....	۲۹
۸- زمینه‌های حادثه عاشورا.....	۳۱
۹- فلسفه قیام و اهداف الهی امام.....	۳۷
۱۰- تاثیر تاریخی حادثه عظیم عاشورا.....	۳۸
فصل دوم: مبانی عرفان و تصوف اسلامی	۴۳
۱- آشنایی با عرفان اسلامی.....	۴۳
۲- عرفان اسلامی.....	۴۳
۳- تفاوت ماهوی عرفان و تصوف اسلامی.....	۴۵
۴- معنا و مفهوم تصوف.....	۴۸
۵- مبانی بنیادین عرفان اسلامی.....	۵۱
۶- مبانی هستی‌شناسی عرفانی.....	۵۶
۷- مبانی انسان‌شناسی عرفانی.....	۵۶
۸- ولایت و تجلی حقیقت.....	۶۷
۹- مفهوم امامت.....	۷۲
فصل سوم: مولفه‌های اصلی قیام امام حسین (ع) در بسط ولایت الهی	۷۷
۱- تشکیل حاکمیت حقیقی اسلام.....	۷۷
۲- از بین رفتن روحیه حق‌طلبی.....	۸۲

۸۳	۳- تعطیلی احکام و آموزه‌های الهی
۸۶	۴- برقراری حاکمیت صالح
۹۵	۵- بصیرت و زمان‌شناسی
۱۰۶	۶- سیاست و معنویت در اسلام
۱۱۴	۷- اهداف امام حسین (ع) از منظر فقهای امامیه
۱۱۷	دیدگاه سید مرتضی
۱۲۳	فصل چهارم: تجلی عرفان و ولایت در قیام امام حسین (ع)
۱۲۳	۱- ماهیت حاکمیت و قدرت سیاسی در اسلام
۱۲۸	۲- ماهیت و ویژگی‌های حاکمیت و قدرت سیاسی از منظر امام حسین (ع)
۱۳۲	۳- حاکمیت و اخلاق عرفانی
۱۳۵	۵- شهادت عرفانی
۱۳۹	۷- جلوه‌های عرفان و ولایت‌پذیری در عاشورا
۱۶۹	فصل پنجم: پیام‌های عرفانی عاشورا
۱۶۹	بلا و ابتلا
۱۷۱	فدا شدن در راه خدا
۱۷۳	قیام برای خدا
۱۷۵	نقش اخلاص در کربلا
۱۷۷	عشق به خدا
۱۸۰	فوز و رستگاری در کربلا
۱۸۲	مقام رضا و تسلیم در کربلا
۱۸۵	یاد خدا در کربلا
۱۸۹	فصل ششم: نتیجه‌گیری
۱۹۳	منابع و مأخذ

پیشگفتار

بی‌تردید مهم‌ترین و به نوعی می‌توان گفت غامض‌ترین مساله‌ای که این کتاب قصد پیش کشیدن آن را دارد، تبیین و بازنمایی وجوه عرفانی و ولایی نهضت عاشورا است. همان‌گونه که اهل تحقیق می‌دانند، عاشوراشناسی همواره در میان دلداران و پیروان صدیق مکتب امام حسین (ع)، بسیار پررونق و در طول قرن‌ها جاری و ساری بوده است. بخش زیادی از تحقیقات در زمینه عاشوراشناسی عمدتاً ذیل تاثیرات مذهبی، سیاسی و اجتماعی است که قیام امام حسین (ع) بر جامعه عصر خودش و تمامی جوامع بعد از آن تا به امروز داشته است. اما در سال‌های اخیر تلاش‌های زیادی برای بسط خوانش‌های تازه‌ای از نهضت عاشورا شده است که در واقع به نوعی دنباله همان جریان عاشوراشناسی است. بر پایه منابع روایی و تفسیری که در کتب معتبر شیعی به جا مانده است، نمی‌توان ایستادگی و ایثار و فداکاری امام حسین (ع) در نهضت عاشورا و قیام ایشان علیه کفر و نفاق یزیدیان را صرفاً در یک جدال تاریخی برای احیای ارزش‌های فراموش شده عصر پیامبر اکرم (ص) خلاصه نمود. در واقع مساله وسعت بیشتری دارد. هرچند کل بحث را می‌توان ذیل احیای ارزش‌های دینی خلاصه نمود، اما نمی‌توان چنین جریان عظیم و تاریخ‌سازی را بررسی کرد و از وجوه عرفانی و معرفتی نابخش از یک سو و ساحت ولایت‌مدار و پیروی از امام عصر خود را از سوی دیگر مورد واکاوی قرار نداد. به همین دلیل در تحقیق حاضر تلاش شده است تا ضمن بررسی سیر تاریخی و واکاوی علل پدید آمدن این واقعه سوزناک و تاثیرگذار بشری، به ساحت‌های عرفانی و ولایی گفتار و کردار امام حسین (ع) در نهضت عاشورا پردازیم. در واقع تلاش شده است تا ضمن تبیین و توصیف مکتب عرفانی و ولایی امام حسین (ع)، به برخی از شاخصه‌های عرفانی و ولایی حرکت امام حسین (ع) از جمله شهادت عرفانی ایشان و یاران باوفایش و نیز معارف شهودی و سلوک ایمانی و در آخر ولایت و امامت خاصه ایشان اشاره کنیم.

مقدمه

زندگی، امامت و ولایت و قیام امام حسین (ع) بر علیه حاکم ستمگر عصر خویش، همگی شامل پیام‌هایی ارزشمند و تاریخی برای مسلمانان جهان است. نهضت عاشورا، نهضت ایستادگی و بردباری است. نهضت خودشناسی و خدانشناسی است. نهضت عاشورا بر همگان ثبات کرد که خون بر شمشیر پیروز است. در مکتب امام حسین (ع) هم رشادت‌های و دلیری‌های فراوان وجود دارد، و هم معارف و ارزش‌های ناب اسلامی.

امام حسین (ع) هرگز از راهنمایی و ارشاد اهل کوفه دست نکشید. واقعه عاشورا در طول تاریخ برای اکثر مسلمانان به ویژه شیعیان محملی برای شناخت معارف ناب ائمه اطهار (ع) بوده است. در اوج جنگ و کشتار، هر بار که امام لب به سخن می‌گشود، از در رحمت سخن می‌گوید. ایشان در طول حیات مبارکشان همیشه مسلمانان را به یک چیز دعوت می‌کرد و آن بازگشت به سنت رسول اکرم (ص) است. سنتی که نه تنها رو به فراموشی نهاده بلکه به ضد خودش تبدیل شده است. برای نمونه امام حسین (ع) در قسمتی از نامه ای که امام حسین (علیه السلام) برای بزرگان بصره نوشتند، این گونه آمده است: «من شما را به کتاب خدا و سنت رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرا می‌خوانم که به راستی، سنت مرده و بدعت زنده شده است.»

وجود چنین مساله مهمی امام حسین (ع) را بر آن داشت تا برای برپایی حکومت اسلامی مدینه را به سمت کوفه ترک کند. امام (علیه السلام) هنگام حرکت از مدینه به سوی مکه، وصیت‌نامه‌ای نوشت و با مهر خویش مهور ساخت و به برادرش محمد حنفیه تحویل داد. در قسمتی از این وصیت‌نامه، امام هدف خود را احیای سنت و قانون رسول خدا (صلی الله علیه وآله) و راه و رسم حضرت علی (علیه السلام) معرفی کرده است: «أَرِيدُ أَنْ أَمُرَ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْهِيَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَسِيرَ بِسِيرَةِ جَدِّي وَأَبِي عَلِيٍّ ابْنِ أَبِي طَالِبٍ.»

از منظر امام حسین (علیه السلام) احیای سنت پیامبر اکرم (ص) و سیره مولای متقیان امام علی (علیه السلام) بهترین شیوه برای تبیین اسلام ناب محمدی (صلی الله علیه وآله) است و اگر این سنت احیا نشود، اسلام اموی، که آیین اشرافیت، لذت‌جویی افراطی، ذلت‌پذیری و دین‌دنیوی و مادی شده بود، رواج می‌یابد و روشن است که در چنین آیینی، برای معنویت و تزکیه نفس جایی وجود ندارد.

در واقع پرداختن به زندگی، منش، روش و اصول عملی در سیره نبی اکرم (صلی الله علیه وآله)، پرداختن به گنجینه‌ای بس گرانبها برای استوار گردانیدن حصارهای اعتقادی و معرفتی و چنگ زدن به اصول برهانی و عقلی است. اساساً سیره امام حسین (ع) همانند سیره پیامبر اکرم (ص) پر از عشق و مهر و زهد و آزادگی است. این سیره، در واقع دعوت‌کننده به فقرستیزی و کفرستیزی و روشی است برای نجات مستضعفان و مقابله با مستکبران. آن هم در پرتو ولایت‌پذیری.

در واقع از همین روست که میان برقراری یک حکومت صالح و پاک و رواج معارف الهی و تزکیه باطنی افراد رابطه تنگ‌انگی برقرار است. امام حسین (ع) از همان زمانی که از مکه خارج و به سمت کوفه با اهل بیت و یارانش حرکت کرد، قصد برپایی یک حکومت عادل و صالح در کوفه را داشت. امام پیوسته می‌کوشید تا با سخنان و اعمال خویش، رابطه افراد با دنیای گرفتار در مادیت را از طریق معارف عرفانی و شهودی آزاد سازد.

باری عاشورا محور پیوند معارف پاک و ولایت الهی است. در مکتب امام حسین (ع)، بدون پذیرش ولایت ایشان، نمی‌توان درکی از معارف شهودی و ژرف الهی ایشان داشت. حر بن یزید ریاحی در آخرین لحظات به نزد امام آمد و طلب بخشش کرد. این حر بود که آب را بر کاروان امام بست و اجازه حرکت و گذر از دشت نینوا را از کاروان ایشان سلب کرد. اما وقتی در مکتب امام حسین (ع) هستید می‌دانید که بخشش یک گناهکار، امری حتمی است.

از سوی دیگر، عاشورا نشان‌دهنده ولایت‌پذیری اهل حق است. تمام یاران امام تا پای جان از امام و اهل بیتش دفاع کردند و هرگز تسلیم نگشتند. زیرا همه می‌دانستند که عاشورا صحنه آزمایش الهی برای هر یک از آنان است. در واقع عاشورا را باید نماد و سمبل عاشقان ولایت اهل بیت (ع) معرفی کرد.

بنابراین در این تحقیق بنا داریم تا ضمن معرفی جایگاه و کارکرد اعتقادی و معرفتی حرکت امام حسین (ع) در نهضت عاشورا، به وجوه عرفانی و ولایی موجود در نهضت عاشورا برای تبیین نقش‌های جامعه و رهبری و هدایت آن به سوی یک مدینه فاضله اسلامی بپردازیم.

